

Handläggare
Tove Winiger
Telefon: 08-508 28 942

Till
Miljö- och hälsoskyddsnamnden
2020-10-20, p. 10

Krav för tunga lastbilar i upphandling av transporttjänster i Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

1. Hemställa att Kommunfullmäktige antar förvaltningens förslag till upphandlingskrav för lastbilar att använda som minimikrav i stadens upphandlingar som innefattar transporter.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Gustaf Landahl
Avdelningschef

Sammanfattning

- Upphandlingskrav för lastbilar föreslås i tre nivåer: Bas, Avancerad, och Spjutspets. Kraven är utformad utifrån marknaden i Stockholm och kan på vissa punkter se annorlunda ut jämfört med andra aktörers.
- Nämnderna föreslås att i sina upphandlingar alltid använda Avancerad eller Spjutspets som utgångspunkt. Det är möjligt att laborera med olika procentsatser av dessa beroende på upphandlingsområde och marknad. Nivån bas får endast användas när andra alternativ inte är tekniskt eller kommersiellt möjliga.
- Stockholms Stadshus AB föreslås att uppmana samtliga bolag att i upphandling som innefattar transporter använda de nya kraven i sina upphandlingar enligt prioriteringsordning ovan. Stadens nämnder och bolag ska använda kraven i alla upphandlingar där det bedöms vara tillämpligt.

Spjutspets: Tunga fordon (totalvikt över 3,5 ton) som drivs helt med el; samt bränslecellsfordon.

Avancerad:

- Tunga fordon ska som lägst uppfylla utsläppskraven motsvarande euroklass VI eller bättre, samt
- för sin framdrift drivas av annat bränsle än fossilt

Baskrav: Euroklass VI eller bättre.

Bakgrund

För upphandling av tunga transporter i Stockholm stad behövs tydliga riktlinjer. Sedan 2015 finns en definition av miljölastbil som nu behöver uppdateras och utvidgas till fler nivåer. Kraven kan utöver att vara ett upphandlingsverktyg också vara vägledande för andra aktörer.

Ärendet

Miljöförvaltningens förslag till miljölastbilsdefinition:

Spjutspets: Tunga fordon (totalvikt över 3,5 ton) som drivs helt med el; samt bränslecellsfordon.

Avancerad:

- Tunga fordon ska som lägst uppfylla utsläppskraven motsvarande euroklass VI eller bättre, samt
- för sin framdrift drivas av annat bränsle än fossilt

Baskrav: Euroklass VI eller bättre.

Vissa fordon kan ingå antingen i bas, avancerad eller spjutspets beroende på vad de tankas med eller om de körs på el eller inte. För en lastbil med dieselmotor gäller att den ska köras på HVO100 för att kvalificera i avancerad. Om den tankas med vanlig diesel med låginblandning i enlighet med reduktionsplikt, kvalificerar den för baskravet.

För hybridfordon, elhybrider, gäller att de när de kör på el och då enbart kör på el är godkända för spjutspets. Körs de på HVO100, biogas eller ED95 kvalificerar de för avancerad nivå. Körs de på reduktionspliktad bensin eller diesel når de bara upp till baskravet.

Leverantören av transporttjänsten måste med regelbunden tidsintervall, som leverantör och upphandlare kommer överens om, redovisa vilket bränsle som tankats i fordonet så att ovanstående villkor för fordon kan följas upp. I övrigt är godkända biodrivmedel de som är godkända enligt EU:s förnybartdirektiv där kravet är att drivmedlet ska vara minst 60 procent förnybart i ett livscykelperspektiv.

Motivering

En miljölastbil kan vara bättre än andra lastbilar på två sätt:

1. Ha mindre lokal påverkan vad gäller buller och föroreningar till luft av framför allt partiklar och kväveoxider.
2. Ha mindre nettoutsläpp av växthusgaser och därmed minska påverkan på den globala uppvärmningen.

De föreslagna kraven tar hänsyn till båda dessa faktorer. Miljöförvaltningens ambition är att de fordon som tillhör kategorin *Spjutspets* verkligen utgör spjutspets. De ska inte ge upphov till utsläpp av växthusgaser och andra emissioner, och de ska ha ett betydligt lägre motorljud än en förbränningsmotor. Antalet fordon som kvalificerar torde rimligtvis i dagsläget vara mycket få, och i första hand röra sig om elfordon.

I kategorin *Avancerad* inkluderas de fordon som medför lägre nettoutsläpp av växthusgaser men som ändå har en viss minskad påverkan på den lokala miljön. Biodrivmedel medför fortfarande avgasemissioner och ljud, varför biodrivmedel ingår i nivå *Avancerad* men inte i *Spjutspets*. Ladd- och elhybrider ingår även de i *Avancerad* men inte *Spjutspets*. Det samma gäller för gasfordon. Förbränningen av fordonsgas, oavsett andel biogas, medför lokala avgasemissioner och ljud, och gasfordon räknas därför till *Avancerade*.

I kategorin *Bas*, som blir ett golv för vad som ska accepteras vid upphandlingar, ingår fordon som framför allt innebär en viss minskad påverkan för den lokala miljön. Genom att ställa krav på Euroklass VI eller högre i samtliga nivåer, driver staden förnygring av fordonsflottan och premierar de som investerar i lägre utsläpp av lokala emissioner. Detta är också förenligt med reglerna för miljözon 1 som gäller i Stockholm.

Ärendets beredning

Förslaget har tagits fram av Miljöförvaltningen, som också genomfört en intern remissrunda. Stadens förvaltningsövergripande godsnätverk samt Biodriv Öst har getts möjlighet att inkomma med synpunkter. Synpunkter rör i huvudsak att miljökraven måste vägas mot ekonomisk hänsyn; samt att definitionen skulle kunna premiera biogas högre och därmed skapa incitament för produktion av biogas.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Staden signalerar högt ställda ambitioner i såväl Miljöprogrammet som Klimathandlingsplanen. I budget för år 2019 gavs miljöförvaltningen i uppdrag att ta fram nya upphandlingsriktlinjer med avseende på tunga fordon för staden. Miljöförvaltningen anser att förslaget befäster de höga ambitioner inom både miljö och klimat som staden slagit fast. De föreslagna upphandlingskraven skapar incitament till investeringar i bättre fordon, samtidigt som de är flexibla nog att transportbehovet kan tillgodoses. Tillsammans med drivmedelskrav kan dessa upphandlingsriktlinjer vara pådrivande i enlighet med klimat- och miljömål.

Miljöförvaltningen anser att baskravet är att betrakta som ett golv för vad som lägst kan accepteras i en upphandling. Nämnderna föreslås att alltid använda Avancerad eller Spjutspets som utgångspunkt. Nivån Bas får endast användas när andra alternativ inte är tekniskt eller kommersiellt möjliga. Då endast ett mycket litet antal fordon i dagsläget kvalificerar som Spjutspets, är de lägre nivåerna nödvändiga för att kunna tillgodose transportbehovet. Nämnder och bolag kan laborera med olika procentsatser mellan de olika nivåerna i sina upphandlingar. Miljöförvaltningen anser att det är en rimlig avvägning mellan miljönytta och transportbehov.

Stockholms Stadshus AB föreslås att uppmana samtliga bolag att i upphandling som innefattar transporter använda de nya kraven i sina upphandlingar enligt prioriteringsordningen. Stadens nämnder och bolag ska använda kraven i alla upphandlingar där det bedöms vara tillämpligt.

Slut.